

توانسته جوگرافیه‌کانی پهره‌پیدانی پرۆسه‌ی به‌خیۆکردنی هه‌نگ له قه‌زای خانه‌قین

صالح حسن علی

به‌ریوه‌به‌رایه‌تی پهره‌مردی دیالا

فلاح محمد ستار

زانکۆی کرمان

کولیجی زمان وزانسته مروفایه‌تیه‌کان

Saleh,1969@yahoo.com، Falah.mohammed@garmian.edu.krd

پوخته

به‌خیۆکردنی هه‌نگ شیوازیکه له شیوازه‌کانی به‌کاره‌یتانی زه‌وی کشتوکال بۆ به‌ره‌مه‌یتانی ئازهلێ له ناوچه‌ی لیكۆلینه‌وه، و به‌خیۆکردنی هه‌نگ بۆ مه‌به‌ستی به‌ره‌مه‌یتانی هه‌نگوین به‌کارده‌یت له سویدیکی خوراکی پزیشکی جوراو جووری هه‌یه، خوای پهره‌ردگار شوینیکی تایه‌تی به‌هه‌نگ داوه وله قورئانی پیروز له سوره‌تی (نحل) ناماژی پی کردوو: (وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ (٦٨) ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (٦٩)) (١).

یه کیک له تایه‌تمه‌ندییه‌کانی هه‌نگ برپیتیه له که‌ئه‌وی تیچونی به‌ره‌مه‌یتانی که‌مه به‌لام نرخی هه‌نگیون به‌رزه، له‌خشته‌ی ژماره (١) ناوچه‌ی لیكۆلینه‌وه ده‌خه‌ینه روو ونه‌خسه‌ی ژماره (٢) بۆمان ده‌رده‌که‌وی که ژماره‌ی به‌خیۆکه‌رانی هه‌نگ له ناوچه‌ی لیكۆلینه‌وه ب (٨١) به‌خیۆکر و (١٧٠٩) پوره‌هه‌نکیان هه‌یه به‌سه‌ر (٥) ناوچه‌ی دابه‌ش کراوه ئه‌میش ریژه‌یکی که‌مه سه‌ره‌پای بوونی باردۆخی سروشتی گونجاو بۆ به‌خیۆکردنی هه‌نگ له ناوچه‌ی لیكۆلینه‌وه، وه کۆی به‌ره‌مه‌یتانی هه‌نگوین که‌یشته (١٠٧٦٩) کگم له سالی ٢٠١٦.

هۆکاره سه‌ره‌کیه‌کانی که‌می رووبه‌ری ئه‌م چالاکییه ده‌گه‌ریته‌وه بۆ که‌می شاره‌زایی به‌خیۆکردنی هه‌نگ و سه‌رقالی جوتیاران به‌کار و کشتوکالییه‌کانی تر. جیاوازی له‌ژینگه‌ی سروشتی له‌ رووی زه‌وی و ئاو و هه‌وا و روه‌ک و ئاو، هۆکاریکه بۆ جیاوازی نیوان که‌رته کشتوکالییه‌کان ئه‌مش کاریگه‌ری هه‌یه له‌سه‌ر پوره‌هه‌نگوین به‌ ریژه‌یکی جیاواز.

پیشهکی

به خپو کردنی ههنگی ههنگوین دهژرمیږدریت یه کیکه له به کارهینانی زهوی کشتوکالییه کانگرنگیه کی بی دهریت له ههموو ناوچه کانی لیکۆلینهوه هه رکاتیك باردۆخیکی گونجاو دهستبر بیت بو به خپو کردنی ههنگ.

سه ره رای ئه مهش مه و دای بلاو بوونه وهی ئه و به خپو کردنه وه پیشکوه وتنی له ناوچهی لیکۆلینهوه دواکه و تووه به راورد به کارهینانه کانی کشتوکال بویه له ناینده بو ئه وهی گرنگی به خپو کردنی ههنگ بدریت له ناوچهی لیکۆلینهوه جهخت له سه ر دوو بابهت ده کهین یه که میان ئاماده کردن و پلاندانانی بهرنامهیی رینمایی و رۆشنیری وه ئاراسته کردنی جوتیاران و به خپو کرانی ههنگ و بهرز کردنی ئاستی هۆشیاری له بواری به خپو کردنی ههنگی ههنگوین، دووه میان زۆر پیویسته پشتگیری له نرخه کهرسته کانی ههنگ بکریت وه هندی ئاسان کاری و پالپشتی بکریت له به خپو کرانی ههنگ .

باسی یه که م

چوارچیوای تیوری تویرینه وه که

کیشه ی تویرینه وه که:

زه و ییه کان له ته وای ناوچهی تویرینه وه که وهك یهك به شیوه یه کی یه کسان به کارناهیترین بو به خپو کردنی ههنگ ، به لکو به پیچه وانیهی ئه وه وه دهرده که ویت ئه مه بو هه موو شوینیکی وقه باره ی دهرکه وتنی راست و دروسته . که جیاوازی شوینه کان بو هه موو بهر کارهینانه کان ده گرته وه ، ئه مهش کیشه ی سه ره کی تویرینه وه که بوو .

گریمانه ی تویرینه وه که:

تهفسیر کردنی جیاوازی شوینه کان له به کارهینانی زهوی بو پهروه ده کردنی ههنگ پشتی به و گریمانه یه به ستووه که په یوه ندییه شوینییه که ی له هیزی دهستی کارو بارودۆخی ئاووهه و اووه وهر گرتووه . ئه مهش بووبه رینوین کهر بو دهست نیشان کردنی کیشه ی تویرینه وه که و گریمانه ی ههنگاوه یه که له دوا ی یه که کانی تویرینه وه که .

ئامانجی تویرینه وه که:

به خپو کردنی ههنگ داها تی جوتیار زیاد ده کات و پابه ندی ده کات به خاکه که ی و گونده که یه وه و جوتیار چیتر له گونده وه بارناکات بو شار، ههروه ها خستنه روی ئه و کیشانه ی که ههنگ و ههنگه وان و کشتیلر

له يه كاتدا پيوه ده نالین، به وهی ههنگه وانى پینگه یه كى بالاو مه رموق له سه رناستى به ره مه می گشتى داها تى نه ته وه یی داگیر ده كات بویه شایانى نه وه یه هان بدریت و كیشه كانى چاره سه ربكریت و گرنكى پى بدریت تابیتته داها تى كى نابورى باش له به ره مه می كشتو كالىدا.

رێبازى توێژینه وه كه :

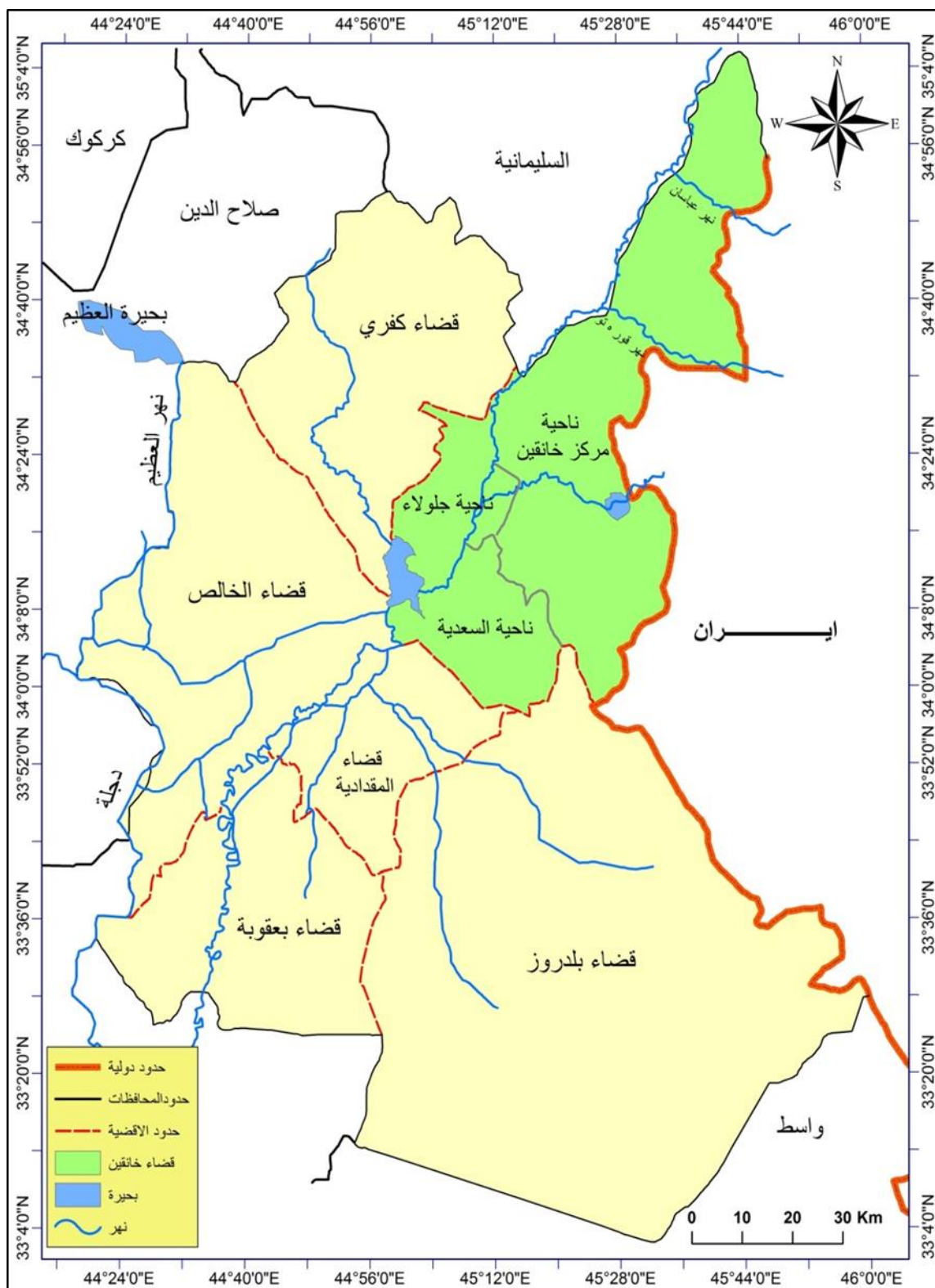
توێژینه وه كه پشتى به شىكارى وه سفى به ستوو به دا تاكان كه له لای نه په یوه ندى داره كان و دابه شى كرنى جوگرافى پوره ههنگه كان به سه ر ناوچه كانى لى كۆلینه وه كه ههنگیان تى دایه و دیارى كرنى به رو رێزه ی به ره مه هینان دیارى كراوه .

سنورى ناوچه ی توێژینه وه كه :

سنورى توێژینه وه كه قهزای خانه قینه، كه ده كه ویتته به شى باكورى رۆژه لاتی پارێزگای دیالى، وه ره وه ها ده كه ویتته رۆژه لاتی به شى ناوه راس تى عىراق و یه كى كه له ناوچه كانى گه رمه سى ر له چوار چى وه ی ناوچه ی نیمچه شاخوى، یه كى كه له وه شهش قهزایه ی پارێزگای دیالى پى كده هینیت.

قهزای خانه قین ده كه ویتته نیوان هه ردوو باز نه ی پانى (۳۳°، ۵۶°) و (۳۵°، ۰۶°) باكور و نیوان دووه یلى درێژى (۴۴°، ۵۸°) و (۴۵°، ۵۶°) رۆژه لاتی، وله باكوره وه له گه ل هه له بجه ی شه هید له پارێزگای سلیمانى و باكورى رۆژئاوا وه له گه ل قهزای ده ربه ندى خان له پارێزگای سلیمانى وله لای رۆژئاوا وه له گه ل قهزای كه لار له پارێزگای سلیمانى و قهزای كفرى له پارێزگای سلیمانى وله باشورى رۆژئاوا له گه ل قهزای خالص له پارێزگای دیالى وله باشوره وه له گه ل هه ردوو قهزای میقدادیه (شه ره بان) وه له دروز له پارێزگای دیالى وله رۆژه لاته وه له گه ل كۆمارى ئىسلامى ئىران هاوسنوره، رۆبه رى قهزای خانه قین (۳۵۱۲) كم² و نزى كه ی (۱۹,۸۵٪) ی (۲) كۆى رۆبه رى پارێزگای دیالى پى كده هینیت كه (۱۷۶۸۵) كم² نه مهش روونه له نه خشه ی ژماره (۱).

نه‌خشی ژماره (١) پینگی قه‌زای خانه‌قین له پارێزگای دیالا



سه‌رچاوه: به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی مه‌ساحی، به‌غدا، نه‌خشی پارێزگای دیالا، بۆ ساڵی ٢٠١٥.

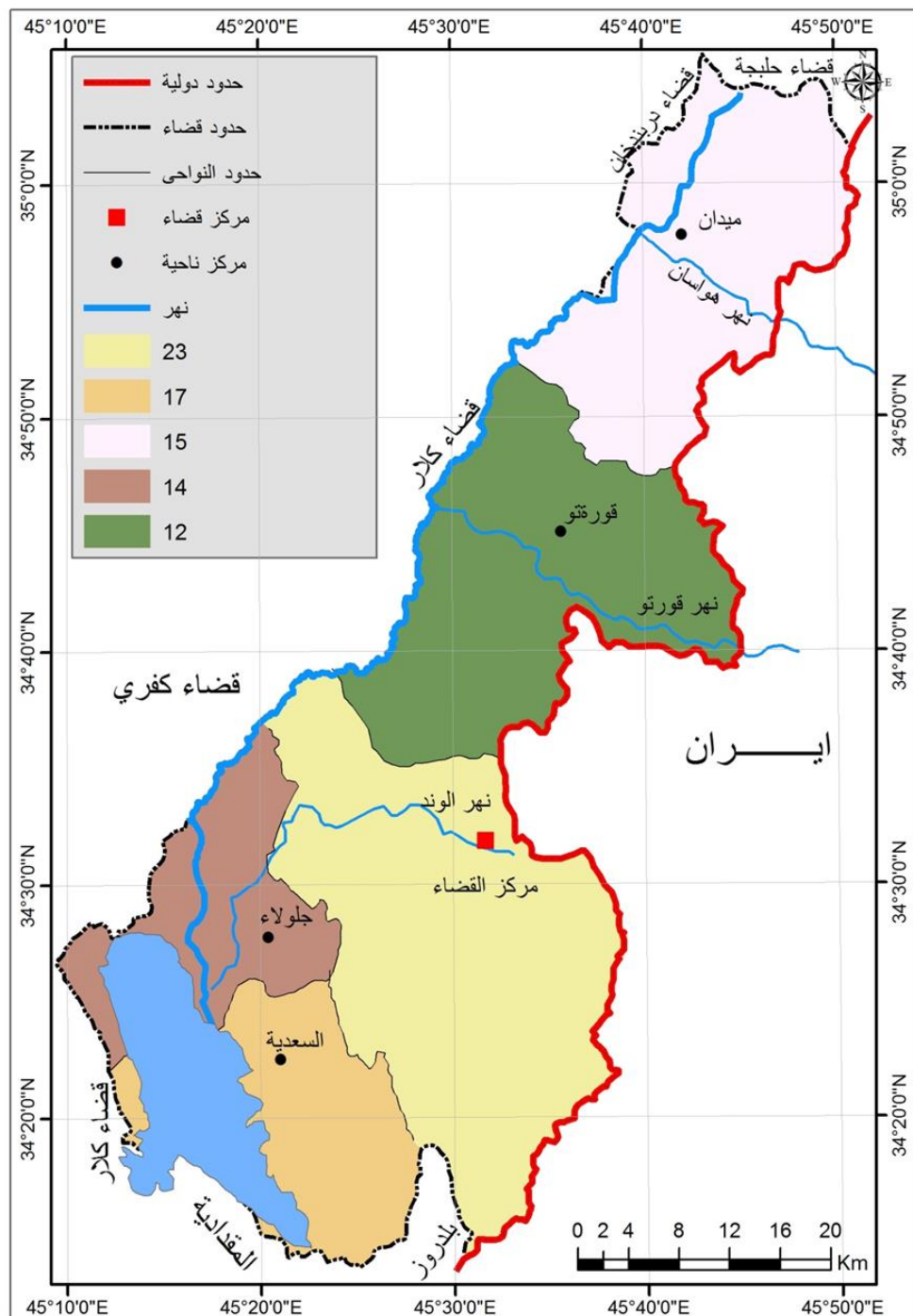
خشتهی (۱) دابهشکردنی ریزه‌ی بۆ ژماره‌ی ههنگه‌وان وشاره‌ههنگه‌کان و به‌رهه‌میان له‌ناوچه‌ی توێژینه‌وه‌که بۆ ساڵی ۲۰۱۶. (۳)

ناوی یه‌که‌ی ئیباری	ژماره‌ی ههنگه‌وان	ریزه‌ی سه‌دی	ژماره‌ی شاره‌ههنگه‌کان	ریزه‌ی سه‌دی	به‌رهه‌م به‌کغم	ریزه‌ی سه‌دی
مدرکه‌زی ناحیه‌ی خانقین	۲۳	۲۸.۴	۴۸۵	۲۸.۴	۲۹۱۰	۲۷
ناحیه‌ی مه‌یدان	۱۵	۱۸.۵	۴۰۸	۲۳.۹	۲۳۲۷	۲۱.۶
ناحیه‌ی قۆره‌تو	۱۲	۱۴.۸	۳۵۰	۲۰.۵	۲۲۴۵	۲۰.۸
ناحیه‌ی جه‌له‌ولا	۱۴	۱۷.۳	۲۱۶	۱۲.۶	۲۱۶۰	۲۰.۱
ناحیه‌ی سه‌عه‌یه	۱۷	۲۱	۲۵۰	۱۴.۶	۱۱۲۷	۱۰.۵
کۆ	۸۱	۱۰۰	۱۷۰۹	۱۰۰	۱۰۷۶۹	۱۰۰

- سه‌رچاوه‌ ۱: به‌ریزه‌به‌رایه‌تی کشتوکالی دیالی، لقی کشتوکالی خانقین، توێژماری ژماره‌ی به‌خیوکرانی ههنگ و ژماره‌ی شاره‌ههنگه‌کان و به‌رهه‌میان بۆ ساڵی ۲۰۱۶، داتای بلاونه‌کراوه.
- ۲- به‌ریزه‌به‌رایه‌تی کشتوکالی گهرمیان، لقی کشتوکالی خانقین، به‌شی پاره‌ستنی رووه‌ک.
- ۳- چاوپێکه‌وتن له‌ گه‌ل نه‌ندازیاری کشتوکال (نوریه فرحان) له به‌رواری ۸-۳-۲۰۱۷.

له‌ تابه‌تمه‌ندییه‌کانی به‌خیوکردنی ههنگ کومی تیچوونی به‌به‌راورد له‌ گه‌ل نرخ‌ی گرانی ههنگوین دا، به‌پێی خشته‌ی (۱) و نه‌خشه‌ی (۲) بۆمان ده‌رده‌که‌ویت ژماره‌ی ههنگووانان له‌ناوچه‌ی لیكۆلینه‌وه‌که گه‌یشته‌نه‌ته‌ (۸۱) ههنگووان و به‌ هه‌موویانه‌وه‌ (۱۷۰۹) شاره‌ههنگیان هه‌یه، که دابه‌شبوونه به‌سه‌ر پینج ناوچه‌دا، ئه‌مه‌ش ریزه‌یه‌کی زۆر که‌مه، به‌به‌راورد له‌ گه‌ل زۆری و ده‌سته‌به‌ربونی بارودۆخی سروشتی کونجاو بۆ په‌روه‌رده‌کردنی ههنگ، هۆکاری سه‌ره‌کی بۆ که‌می رووبه‌ری به‌خیوکردنی ههنگ ده‌گه‌رپته‌وه‌ بۆ که‌می شاره‌زایی به‌خیوکردنی ههنگ و سه‌رقالبونی وجوتیاران به‌کاری کشتوکالی تره‌وه‌ (۴)

نەخشەی ژمارە (۲) دابەشبوونی جوگرافی بۆ ژمارەى شارەههنگه کانی ههنگوین له کهرتە کانی ناوچهى لیکۆلینهوه له ساڵی ۲۰۱۶ .



سه‌رچاوه: ۱- بەرێوه‌بەرایه‌تی گشتی روویوی عیراق (مساحه‌ی)، بەغدا، نەخشەى پارێزگای دیالا، نەخشەى ئیداری قهزای خانەقین .

۲- په‌شت به‌ستن به‌داتا کانی خسته‌ی ژماره‌ (۱) .

باسی دووهم

به کارهینانی زهوی کشتوکالی وه به رهین بۆ پهروه ده کردنی ههنگی ههنگوین :

به خێو کردنی ههنگ له زهوی کشتوکالیدا له کۆنترین چالاکییه که مروژ گرنگیه کهی زانیوه و خوداش ههنگی خوش ویستوه و پینگهیه کی تایهتی داوه تی و له قورئانی پیرۆزیشدا باسی کردوه. به خێو کردنی ههنگ له ناوچهی توێژینه وه که دا مومار سه کراوه وهك له عیراقه وه هه رله دیر زه مانه وه کراوه به لام به شیوهیه کی بهرچاو بلاونه کراوه ته وه تائه و سالانه ی دوایی. به دیاریکراوتی له کۆتایی ده یه ی کۆتایی سه ده ی بیسته م و یرای بوونی بارودۆخی سروشتی و کونجاو بۆ پهروه ده کردنی وهك بوونی ئه وه هه موو گول و گولاله وه هه لاله وئاوه. کهمی به خێو کردن و به خێو کردنی ههنگ به بهراورد له گه ل به شه کانی تری کشتوکالیدا ده شیته بگه ریندریته وه بۆ ئه م هۆکارانه ی خواره وه :

۱- لاوازی ههستی جوتیاران به گرنگی ههنگی ههنگوین ، کیشه که له وه دایه زۆریک له خاوهنی باخه کان ههست ناکه ن یان گرنگی بوونی ههنگ قبول ناکه ن له بهرز کردنه وه ی ریشه ی تلقیح کردنی گوله کان و دوای ئه وه زیاد کردنی به ره می کشتوکالییان، ئه وه کهم هۆشیارییه بۆ ئه وه ناگه رپهته وه که خاوهن باخ و بیستانه کان له روی رۆشنیری و کۆمه لایه یه تیه وه له پاشن و هۆشیارین به به لگه ی ئه وه ی مومار سه ری زۆرجۆری کشتوکالی نوی ده کهن وهك پهین کردن وقه لاجۆ کردنی نه خوشیه کشتوکالییه کان به لام ده رنگ کهوتنی وتازه به خێو کردنی ههنگی ههنگوین و به بهراورد له گه ل لقه کانی تری کشتوکالیدا، هۆکاریک بووه بۆ دابه زینی ئاستی هۆشیاری لای خاوهن باخ و بیستانه کان (۵).

۲- سه رقالییان به کاری ترو داها تی زیاتر له که رته کانی تری وهك پیشه سازی و بینا و خزمه تگوزارییه کان و گواسته وه وه فه رمانبه ری له دوام و ده زگا کانی ده وله تدا که داها تی له به خێو کردنی کشتوکالی زیاتره .

۳- سه ختی ده سته کهوتنی شان ههنگ (۶) ههنگوانان له ناوچه ی توێژینه وه که دا کیشه ی ده ست بهر کردنی شان ههنگیان ههیه ، له بهر داوا کاری زۆر له شان ههنگه کان چونکه ئه وه ی فه رمانگه په یوه ندی داره کان به ره می ده هیته بهش ناکات.

دابەشبوونی جوگرافی بۆ بەخیوکردنی هەنگ :

خشتهی ژماره (۱) و نهخشه‌ی ژماره (۲) ژماره‌ی هەنگوانان پيشان دەدەن لە ناوچه‌ی توێژینه‌وه‌که‌دا که ژماره‌یان (۸۱) هەنگوانه و خاوه‌نی (۱۷۰۹) شاره‌ههنگی و به‌سه‌رچوار گروپدا دابه‌کراون ئەمه‌ش رونه له‌نه‌خشه‌ی ژماره (۳) :

گروپی یه‌که‌م:

ناوچه‌ی خانه‌قین ده‌گرێته‌وه که رێژه‌ی گروپه‌که‌ی (۲۷٪ و زیاتر) پیکده‌هین که که‌رتی (۳/باخه‌کانی حمیدیه) و (۴/ئاغاوخلیفه) و (علی‌او/شفیق) و (جه‌له‌وه) ده‌گرێته‌وه که رێژه‌که‌ی (۲۸.۴٪) کۆی شاره‌ههنگه‌کانی ناوچه‌ی توێژینه‌وه ده‌گرێته‌وه هۆی ئەوه‌ش ده‌گرێته‌وه بۆ بوونی ناوچه‌یه‌کی سروشتی گونجاو بۆ به‌خیوکردنی هەنگ و هه‌ک بوونی ئاو و باخ و گول و گولزار .

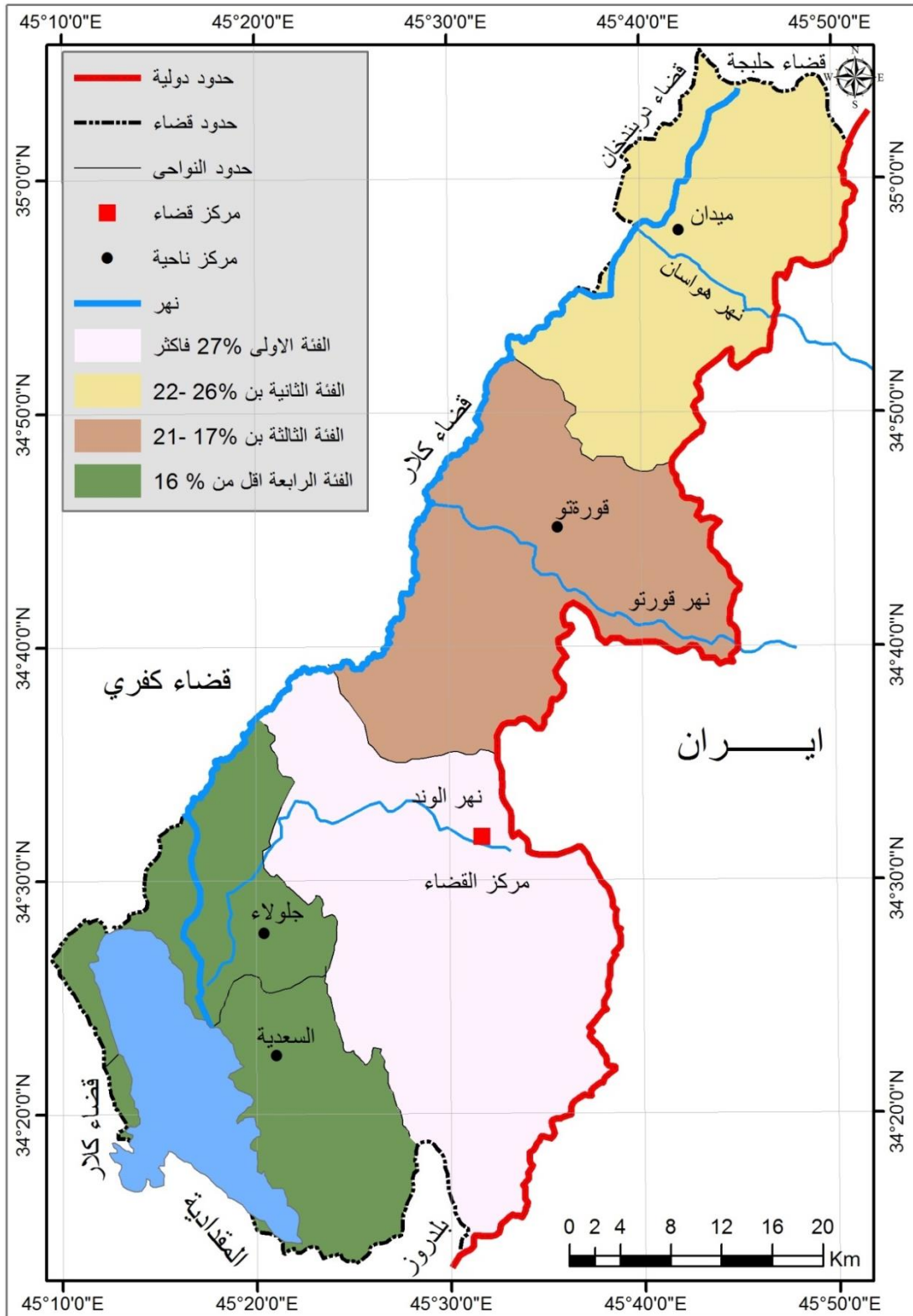
گروپی دووه‌م:

ناوچه‌کانی مه‌یدان ده‌گرێته‌وه که (۲۲-۲۶٪) ی شاره‌ههنگه‌کان ده‌گرێته‌وه له‌ که‌رتی (سه‌راو و شمشیر گول) که رێژه‌ی (۲۳.۹٪) ی شاره‌ههنگه‌کانی ناوچه‌ی توێژینه‌وه که ده‌گرێته‌وه .

گروپی سێیه‌م:

ناوچه‌ی قۆره‌تو ده‌گرێته‌وه که رێژه‌ی گروپی خاوه‌ن شاره‌ههنگه‌کان (۱۷-۲۱٪) پیکده‌هین و هه‌ردوو که‌رتی (کانی په‌مو و ته‌نوره) ده‌گرێته‌وه (۲۰.۵٪) ی له‌ ژماره‌ی شاره‌ههنگه‌کان له‌ ناوچه‌ی توێژینه‌وه که پیکده‌هین .

دهخشی ژماره (3) چین و گروپی (الفئات) شارهههنگه کان له ناوچهی لکۆلینهوه .



سهراچاوه: کاری توێژهره پهشت بهستن به داتاكانی ژماره (1)

گروپی چوارهم:

ناوچه کانی جهله و لاسه عديه ده گريتهوه و ريژهی ئەم گروپه له لهشارهههنگه کاندا (که متر له ۱۶٪) /
 وسی کهرت ده گريتهوه ئەوانيش ۲/ کويلی باکوری و ۳/ کويلی باشوری که ريژهی (۱۲.۶٪) /
 له ناحیهی سه عديه و ۳۷/ شیخ بابا که ريژهی کهی (۱۴.۶٪) له ناحیهی جهلولا ، له کۆی ژمارهی
 شارهههنگه کانی ناوچهی ليکولینهوه .

ئاوووهه و اوکاریه گهريیه کانی:

دابزهینی پلهی گهرمای ههنگ بو خوار (۳۰) پلهی سه دهی وا ده کات ههنگه که ههول بدات بو
 بهرز کردنهوهی گهرمای له شی (۷) . تا پلهی گهرما زیاتر دابهزیت ههنگه که ههول وماندوبوونی
 زیاتر ده کات و زیاتر له یه کتر کۆ ده بنهوه و روبهری داگیر کراویان که متر ده بیتهوه و ههنگوین ی زیاتر
 به کار ده بن له (۱۰°) پلهی سه رهوهی سفری سه دیدا ههنگه که له پهلو پۆ ده که ویت و له پلهی
 (۸°) ی سه دیدا ده مریت شی (الرطوبة) هوکاری سه ره کییه له دروست کردنی کیشه و گرفت له
 زستاندا بو ههنگ به هۆی ئەوسه رماو نه خوشییه وه که بۆی ده با ته ژوره وه . باشترین شوئینیك
 گهرماییهك بیت ههوا ی له گه لدا نه بیته و دور به بیته له شی و له گه ل هه له هاتی خوردا خوری بگاتی و
 بای خیرای بو نه چیه ژوره وه که زور ئازاری ههنگه کان ده دات بۆیه و اباشتره بر به ستیان بو دروست و با
 خیرا که یان بو بکاته نه سیمیکی نه رم و خوش و بچیه نیو شاره که یانه وه و هیچ نه زیه تیکیان نه دات و
 و اباشتره زستانان شاره که له نیمچه بن میچیکی تایه تدا هه لبواسریت . شی زیاده ده بیته هۆی بو
 گه نکردنی مومه که و خانه به تاله کان خراب ده کات و ههروه ها ده دات له کۆگای مومه کان نه گه ره
 شوئینیکی وشک و بی شییدا دانه ریت . (۸)

ئافات و دەرد و بەلاو نەخۆشییەکان:

وێك دەوترێت هەندێك نەخۆشی هەیه دەدات لە هەنگ و هەندێك جار زیانی پێدەگەیهنێت بەلام شانەى بەهێز دەتوانێت بەرگری لەخۆى بکات ئەگەر قورسیش لەسەرى بکەوێت . بەلام دوزمى سەرەكى ئەو هەنگەوانەیه كە جوان رەفتار لەگەڵ شانەكەدا ناکات. دەردو نەخۆشى تری وێك(سفينكس - sphinx - ابو الهول) (٩)هەیه كە جۆریكە لە مېروو لە گروپی هولیان (protopars) هەروەها سفینكس ی هەنگ هەموو جۆرەكانى زیانبەخشن . و كرمۆكەكانى لەسەر مۆمى هەنگەكە دەژێت و پيس و خرابى دەكات. هەروەها هەموو جۆرەكانى مېش و مېشولە و ئەسپى ی هەنگ و ئەسپى ی ئاسایى، چەندین دوزمى تری وێك وروار و بۆقى زەمىنى و هەندێك مېرووی وێك (سرعوف) و جالى لۆكە و (یەعسوب) و ورج و (راتل) ئەو نەخۆشیانەش توشى هەنگ دەبێت بریتین لە نەخۆشییەكانى شارەهەنگ كە دوو نەخۆشى تايبەتین ئەوانیش بریندار بوونی هێلكەدان (Melanos das Ovaries) و نەخۆشكەوتنى و پيسبوونی خەزىنى سپېرمیەتى (Coagulation disperse) ، نەخۆشى هەنگ كار كەرەكانیش بریتین لە ئەمپیبوز (Amboise) و قەبزی و سكچون (زەحیری درمی) و هەروەها پيسبوونی خوین (Cepticmie) كە روى زستانە (Mucor Hiemalis) ئەو نەخۆشیانەش توشى (الحصنة) دەبێت بریتیه لە مردن بە هۆی كەم خۆار كییه و هەروەها ئەنیمای وەبیلی و حصنةى زەردیان (زەردە حصنة) و (رەشه حصنة) (Scopulariopsis Brevicolis) دەا نەخۆشى نەخۆشى توره كەیه و چارەسەرى ئەو هیه خوار دنیكى زۆرى بدريتی . بەلام نەخۆشییە درمییه تر سناكە كان بریتین لە نۆزىمى هەنگ (Nosema Apis) و گەرى هەنگ (Acariose) و فروازر (La Varroase) و ناو هەزانستیه كەى قاروا جاكسبۆنى یە (Varroa Jacobsoni)، و مەترسیدارترین نەخۆشییه لە وەرزی زستاندا دەدات لە هەنگ .

کیشەى ههنگه وانان بریتیه :

- ۱- قورسى وسهختى ساغبونهوى به رهههه كانيان له بازاردا (۱۰).
- ۲- هاورده كردنى ههنگوینى دهرهوه .
- ۳- خهلك برۆای وایه غهش وفیل له ههنگوینه كهدا كراوه .
- ۴- چاودیری نه كردنى پیویست یۆ مه بهستی دابینكردنى گشت پیداوپیستی یانهى بهخپۆ كردنى ههنگ

دهرئه نجامهكان :

- ۱- گۆرانكارى ئاووههوا كارىگهرى گهورهى ههیه لهسهه ههنگ و بهرهههى ههنگوین بهتایبهتى شی .
- ۲- پرودانى نهخۆشى و پهتای زۆر بههۆى خرابى ئاووههواى شانعههنگه كهوه .
- ۳- كهه شارهزایى ههنگاوانان و گرنكى نه دان پى .
- ۴- ههلههه بژاردنى شوینى گونجاو بو شانعههنگه كان له پروى خواردن و بهرفراوانى شوینه كهوه .
- ۵- كهه روه كى یان نه بوونى بههۆى كهه بارانى و گهشه نه كردنى روه كه كان ئەمهش كارىگهرى زۆرى ههیه لهسهه بهرهههى ههنگوین و ده بیته هۆى ئەوهى ههنگه كه ریگهیه كى دوور بپریت و ماندو بوونى زۆر بکیشیت بو گهران به دواى گول وهه لاله دا .
- ۶- نه بوونى هه ماههنگى رینمایى و رینوینى كردن له کاتى رژاندنى دهرمان له لایهن جوتیاره كانه وه کاتیک دهرمانى کیلگه کشتو کالییه كانیان ده كهه .
- ۷- بونى جۆرى خراب له میشى ههنگ كه ناتوانى بهرهههى زۆرى ههنگوین بدهن .

پاسپاردهكان :

- ۱- گشتگیر كردنى رپیشاندانى هونهرى چاودیری كردنى كۆمه لهى بهخپۆ کرانى ههنگ .
- ۲- دروستكردنى تاقیگه یكى تایبهت ودابهشكردنى شانعه كانى ههنگ و مۆمه كان و پیداوپیسته كانى ههنگ .

- ۳- گشتگیر کردنی داره کان و پرووه که کان و که ههنگ ده دات و چاودیری کردنی پرژاندنی له ناو بدهره کان (المییدات).
- ۴- ئاماده کردنی په خشنامه ی خولی تایهت بی به خیو کرانی ههنگ و دانانی یاسا بو ههنگ و به خیو کرانی ههنگ.
- ۵- بلاو کردنه وهی بهرنامه و ریکلام بو ههنگوین و ریکخستنی بازاری و قه دهغه کردن یا خود که مکردن له هاوردیهی ههنگوینی بیگانه، و به خشیینی باجی گومریگی له سدر که رسته کانی ههنگاوه کان .
- ۶- چهخت کردن له سدر چاندنی زۆریک له دار و ده رختی (سدر) که نار چونکه ئه م جوړه داره زۆر گرنگه بو ههنگ، ههنگوینی سدر به ناوبانگه و نرخی گرانه .

په ره و ئیزه کان:

- ۱- قورئانی پیرۆز، سوره تی نحل، ئایه تی (۶۸) و (۶۹) .
- ۲- راپورتی سالانه ی پارێزگای دیالا بو سالی ۲۰۱۵ .
- ۳- به ریوه به رایه تی کشتو کالی دیالا، به شه کشتو کالییه کانی قه زای خانه قین، به شی پاراستنی پرووه ک، ژماره ی ههنگه وانان بو سالی ۲۰۱۶ . (داتا بلاونه کروه کان) .
- ۴- چاویکه وتن له گه ل ئه ندازیاری کشتو کال (نوریه فرحان) له بهرواری ۲۰۱۷/۳/۷ .
- ۵- لیکۆلینه وهی مهیدانی له بهرواری ۲۰۱۷/۳/۸ .
- ۶- غضنفر حکمت محمود الشیخ، مبادئ تربية النحل، الهيئة العامة للارشاد والتعاون الزراعي لوقایة المزروعات، قسم النحل، نشرة ارشادية رقم (۴۵) وزارة الزراعة، العراق، ۲۰۰۱، ص ۶۳ .
- ۷- عبدالباقي محمد العلي، تربية النحل، ط ۱، جامعة بغداد، كلية الزراعة، قسم وقاية النباتات، العراق، ۲۰۱۱، ص ۱۱۰ .
- ۸- النحل والعسل، ترجمة وأعداد المهندسة الزراعية أمل محمد الاغا، دار الرضوان، حلب، سوريا، ۲۰۰۵، ص ۹۳ .
- ۹- غضنفر حکمت محمود، مصدر سابق، ص ۱۱۳ .
- ۱۰- محمد خليل باشا، الموسوعة في علم النحل، الدار العربية للموسوعات، ط ۱، بيروت، لبنان، ۱۹۸۳، ص ۱۲۵ .

سهرچاوهكان :

- ١- القرآن الكريم، سورة النحل، الآية(٦٨) و(٦٩).
- ٢- مديرية زراعة ديالى، الشعب قضاء خانقين، قسم وقاية النباتات، اعداد النحالين، ٢٠١٦.
- ٣- الشيخ ، غضنفر حكمت محمود ، مبادئ تربية النحل ، الهيئة العامة للإرشاد والتعاون الزراعي لوقاية المزروعات، قسم النحل ، نشره ارشادية رقم(٤٥) ، وزارة الزراعة ، العراق ، ٢٠٠٨ .
- ٤- العلي ، عبد الباقي محمد ، تربية النحل ، ط١، جامعة بغداد، كلية الزراعة ، قسم وقاية النباتات ، العراق، ٢٠١١.
- ٥- الاغا ، امل محمد ، النحل والعسل، ترجمة ، دارالرضوان، حلب، سوريا، ٢٠٠٥ .
- ٦- عبد الستار ، عباس ، دليل تربية النحل، ، مكتب الورود للتوزيع، ط١، العراق، ٢٠٠٥.
- ٧- باشا ، محمد خليل ، الموسوعة في علم النحل ، ، الدار العربية للموسوعات، ط١، بيروت، لبنان ، ١٩٨٣.

ئكوئينهوه مهيدانى وچاويپكهوتن:

- ١- مقابله له گهله ئه ندادازيارى كشتوكال (نوريه فرحان) له بهروارى ٧/٣/٢٠١٧ .
- ٢- ئيكوئينهوهى مهيدانى له بهروارى ٨ / ٣ / ٢٠١٧ .

Geographical capabilities of developing beekeeping project at Khanaqin District

Abstract

Beekeeping represents another type of agricultural land use for production in the research area. Beekeeping is practiced for the purpose of producing honey, which has many nutritional and medicinal benefits. God gave the bees a special place. God mentioned in his dear book:

And of the fruits of the date-palm, and grapes, whence ye derive strong drink and (also) good nourishment. Lo! Therein is indeed a portent for people who have sense) (68)□

And thy Lord inspired the bee, saying: Choose thou habitations in the hills and in the trees and in that which they thatch) (69)

Beekeeping is characterized by lower costs of production compared with the high prices of honey, as shown in Table (1) and map (2)□

The number of beekeepers in a study area reached (81) hawks and they have (1709) cells distributed in five areas, which is very low despite the fact that the number of beekeepers in the study area is low. (10769) kg.

The main reasons for this decrease are due to the lack of experience of the beekeeping crisis and the preoccupation of farmers with other agricultural activities. It is noted that the difference in the natural environment of the surface, climate, plant and water would lead to this discrepancy between the agricultural districts affects the number of honey bee cells and varying rates.□